

UNIVERZITET CRNE GORE
FILIZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ
STUDIJSKI PROGRAM ZA GEOGRAFIJU

ALPI

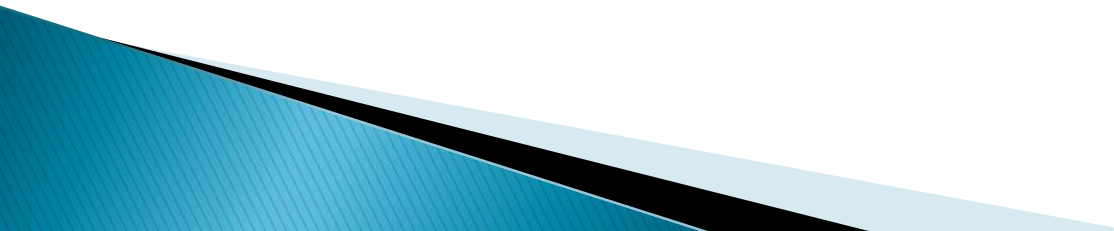
Dr Duško Vujačić

▶ **Bitna geografska obilježja Alpa**

- ▶ Alpi predstavljaju prostranu visokoplaninsku regiju Evrope, koja se proteže kroz Švajcarsku, Austriju, Italiju, Francusku, Sloveniju i Njemačku, čineći granicu između srednje i južne Evrope.
- ▶ Alpi predstavljaju složenu visokoplaninsku regiju sa masivima, na jednoj i vijencima, na drugoj strani.
- ▶ U pravcu Bodensko jezero – Komo jezero, Alpi su dubokim poprečnim dolinama i udolinama podijeljeni na dva dijela: zapadni i istočni.

- ▶ Zapadni Alpi su izrazito zasvođeni i asimetričnog su reljefa, sa širokim i relativno blagim padinama na francuskoj i strmim na italijanskoj strani.
- ▶ Istočni Alpi su niži i širi od Zapadnih.
- ▶ U njihovim središnjim djelovima javlja se snop grebena sa alpskim reljefom, koji u Visokom Tauernu dostižu najveću visinu (Gros – Glockner, 3.798 m).
- ▶ Alpi pripadaju mladim nabranim planinama, koje su se obrazovale za vrijeme alpske orogeneze sredinom tercijera. Pod uticajem velike nadmorske visine, znatne količine padavina i prisustva sniježno – ledničke mase, Alpi predstavljaju najveći hidrografski čvor Evrope.

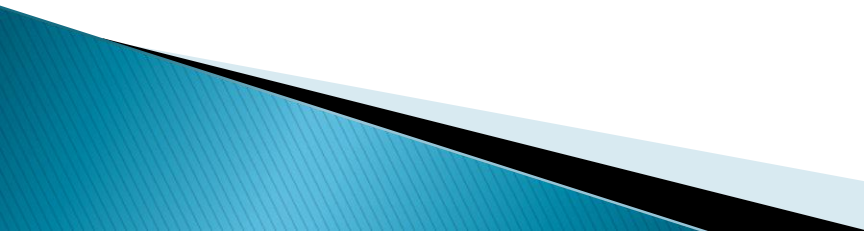
- ▶ **Turističko aktiviranje Alpa**
- ▶ Period renesanse je prouzrokovao "revoluciju ukusa", pa time i naglo interesovanje nizijskih oblasti i gradova za planine.
- ▶ Literarna dijela Getea, Igoa i drugih stvaralaca, u kojima su oni nadahnuto opisivali atraktivnost alpskih pejzaža, otvorila su eru alpinizma u prvoj polovini XIX vijeka.
- ▶ U međuvremenu ubrzano se razvija i jedan od najstarijih vidova ljetovanja, odnosno boravka u prirodi – banjsko – klimatski turizam.

- ▶ U drugoj polovini XIX vijeka otkriva se zdravstvena vrijednost i privlačnost zimskih sportova.
 - ▶ Neki od njih se tada prvi put pojavljuju (skijanje ili smučanje) i ubrzo postaju ključna poluga razvoja turizma u Alpima.
 - ▶ **Klimatizam i termalizam – dva vida zdravstveno rekreativnog turizma**
 - ▶ Medicinski stručnjaci su odavno utvrdili da planinska klima djeluje povoljno na zdravlje ljudi.
-

- ▶ Klimatizam i termalizam (boravak u banjskim i klimatskim mjestima) kao dva vida zdravstveno – lječilišnog turizma doživljavaju suštinsku transformaciju krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina 20 vijeka.
- ▶ Klimatizam, koji u Alpima traje skoro čitave godine, ali je znatno izraženiji ljeti i zimi nego u prelazna godišnja doba, u pomenutom periodu gubi jedan od svojih dotadašnjih atributa – sanatorijume.

- ▶ Termalizam kao poseban vid zdravstveno – lječilišnog turizma, postoji u svijetu više od hiljadu, a ponegdje i duže od dvije hiljade godina.
- ▶ Njegov intenzivniji razvoj u Alpima počinje u vrijeme gradnje prvih željeznica, što znači u XIX vijeku.
- ▶ Evidentno je da su banje Alpa od šezdesetih godina prošlog vijeka u znatnoj mjeri izgubile "visoku klijentelu", ali su dobile skromniju klijentelu, koja koristi socijalni progres, odnosno razne sindikalne olakšice pri liječenju.
- ▶ Neke alpske banje su se vremenom orjentisale na zimske sportove. Riječ je o onim banjama koje se nalaze na relativno velikoj nadmorskoj visini, i u prostoru okruženom visokim planinama.

▶ **Socijalni i kulturni turizam**

- ▶ Krajem 19. vijeka u aristokratskim krugovima Zapadne Evrope pojavila se moda odlaska na ljetnji odmor i osvježenje u planine.
 - ▶ Tako su u Alpima nikla poznata odmatrališta: Eks – le Ben, Alevard, Brid – le Ben, Irijaž, Sen Moric i druga, koja su se razvila u poznate banje.
 - ▶ Od četrdesetih godina XX vijeka sve češće se pojavljuje termin socijalni turizam. Širom Evrope, on je uglavnom pozitivno prihvaćen, tim više što sadrži u sebi mnoge elemente pravičnosti.
-

- ▶ Nešto prije socijalnog, počeo se razvijati i kulturni turizam u Alpima. Ovdje je on shvaćen kao "kulturna preokupacija koja inspiriše organizaciju nacionalnih parkova, kao najkompleksnijih zaštićenih prirodnih dobara."
- ▶ U Švajcarskoj je osnovana Liga za zaštitu prirode, na čiji predlog je 1914 godine proglašen nacionalni park Engadin. 1922 je osnovan nacionalni park Gran Paradizo u pograničnom dijelu Alpa, između Italije i Francuske. U Francuskoj je 1963 godine proglašen Nacionalni park Vanoise.

- ▶ **Značaj automobilizma za razvoj turizma u Alpima**
- ▶ Razvoj automobilskeg saobraćaja u prvoj polovini 20. vijeka dao je turističkim kretanjima novi kvalitet – široku disperziju i snažnu dinamiku.
- ▶ Uloga autobuskeg saobraćaja za razvoj turizma u Alpima započinje tridesetih godina 20. vijeka, kada dolazi do izgradnje kvalitetnijih puteva, naročito u Francuskoj. U periodu posle Drugog svjetskog rata intenzivira se upotreba autobusa za prevoz turista. Prvi vid motorizovanog turizma u Alpima odnosi se na klasičan tranzitni turizam u ljetnjim mjesecima. Drugi vid predstavljaju izleti i kružne ture koji započinju iz nekog od većih alpskih gradova.

▶ **Razvoj alpinizma**

- ▶ Alpinizam je skopčan sa velikim opasnostima, koje mogu nastati prilikom obrušavanja stijena, za vrijeme poledice kojom može biti prevučena stijena.
- ▶ Posle drugog svjetskog rata alpinizam je znatno unaprijeđen, zahvaljujući usavršavanju opreme i metoda penjanja.
- ▶ Ovaj planinski sport postoji više od 100 godina i obavlja se skoro samo ljeti (postoji i zimski alpinizam, kao što postoji i ljetnje skijanje).

- ▶ **Zimski sportovi i zimski turizam**
- ▶ Najveći doprinos razvoju planinskog turizma, od svih zimskih sportova, imalo je skijanje.
- ▶ Skijanje kao izrazito planinski sport počinje da se sporadično razvija krajem XIX vijeka. Međutim do njegovog naglog razvoja dolazi mnogo kasnije, tačnije tridesetih godina XX vijeka.
- ▶ Ipak omasovljenje skijanja, pa time i stvaranje velikih zimsko – turističkih centara i lokaliteta, povezano je sa razvojem tzv. alpskih skijaških disciplina (spusta i slaloma).

- ▶ **Klasifikacija alpskih turističkih mjesta**
- ▶ Mala turistička mjesta su brojna u Alpima i vrlo su raznolika po stepenu izgrađenosti, izgledu i položaju.
- ▶ Tipična zimska turistička mjesta su sve brojnija u Alpima, po pravilu su novijeg datuma, a povoljni sniježni uslovi su predstavljali osnovu njihovog razvoja. To su npr: Mežev, Val d' Izer, Alp d' Ijez u Francuskoj; Sestriere u Italiji; Arosa u Švajcarskoj; Arlberg, Zefeld i Kicbil u Austriji.

- ▶ Ljetnja turistička mjesta u kojima se vremenom razvila i zimska sezona, vrlo su raznolika. Jednu kategoriju čine mjesta koja su dugo razvijala samo ljetnji turizam, da bi potom postale skoro kolijevke zimskih sportova (Šamoni, Vengen, Miren i dr.)
- ▶ U drugu grupu spadaju mjesta koja su nešto kasnije, otprilike sredinom prošlog vijeka, uvela i zimsku sezonu, kao što je slučaj sa stanicom La Klizaz u francuskim Alpima.
- ▶ Treću grupu čine stanice sa približno istom iskorišćenošću ležaja u zimskoj i ljetnjoj sezoni, dok su u četvrtoj kategoriji mjesta gdje je do nedavno preovladavala ljetnja sezona.

- ▶ **Socio – ekonomski aspekti turizma**
- ▶ Očigledno je da turizam u planinama uzima sve više maha, kako ljeti tako i zimi, bilo u u obliku boravka ili tranzita, putem individualnih ili organizovanih posjeta.
- ▶ Počeci razvoja turizma u Alpima bili su tijesno vezani za mondenski život aristokratskih slojeva koji su posjećivali ivične djelove Alpa u ljetnjem periodu.
- ▶ Sve do 1960 god. turizam Alpa je bio limitiran na nekoliko užih područja koja je karakterisala dobra saobraćajna povezanost.